

ЗАКОН

за медиацията

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Приложно поле

Чл. 1. Този закон урежда отношенията, свързани с медиацията като алтернативен способ за разрешаване на правни и други спорове.

Понятие за медиация

Чл. 2. Медиацията е доброволна, неформална и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето неутрално лице – медиатор, подпомага спорещите страни сами да постигнат взаимноприемливо споразумение.

Предмет на медиацията

Чл. 3. (1) Предмет на медиация могат да бъдат граждански, търговски, трудови, семейни, административни и наказателни спорове, спорове, свързани с права на потребители, и други спорове между граждани, юридически лица, държавни органи и международни институции.

(2) Предмет на медиация може да бъде и част от спор.

(3) Медиация не се провежда, ако закон или друг нормативен акт не допуска сключване на споразумение.

Организация на медиацията

Чл. 4. (1) Медиацията се осъществява от отделни лица, които могат да се обединяват в сдружения или фондации.

(2) При осъществяване на дейността си медиаторите могат да си сътрудничат със специализирани органи, организации и други лица.

(3) Дейността по медиацията се организира и координира от Националното сдружение на медиаторите.

(4) Държавата насърчава и подпомага развитието на медиацията.

(5) Министърът на правосъдието, включително чрез свои представители, наблюдава и анализира практиката по осъществяване на медиацията в страната и контролира изпълнението на националните програми в областта на медиацията.

Национално сдружение на медиаторите

Чл. 5. (1) Националното сдружение на медиаторите е юридическо лице с нестопанска цел със седалище София, което се учредява и регистрира при условията и по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

(2) Органи на Националното сдружение на медиаторите са общото събрание и управителният съвет. Членовете на управителния съвет се избират на учредително събрание, на което присъстват представители на действащите организации на медиаторите.

(3) Общото събрание приема изготвени от управителния съвет и предварително одобрени от министъра на правосъдието Стандарти за обучение на медиатора и Процедурни и етични правила за поведение на медиатора.

(4) Управителният съвет разработва и координира изпълнението на националните програми по медиация, създава и поддържа Единен регистър на медиаторите, участва в изработването на нормативни актове в областта на медиацията.

(5) В края на всяка година управителният съвет представя на министъра на правосъдието доклад за дейността по осъществяване на медиацията, предварително одобрен от общото събрание на Националното сдружение на медиаторите.

Възнаграждение

Чл. 6. (1) Медиацията е платена посредническа услуга.

(2) Минималният размер на възнаграждението на медиатора и дължимите разноси, свързани с процедурата по медиация, се определят с тарифа, изготвена от управителния съвет и приета от общото събрание на Националното сдружение на медиаторите.

Глава втора

ПРИНЦИПИ НА МЕДИАЦИЯТА

Обща разпоредба

Чл. 7. Медиацията е достъпна за всички процедура, основана на доброволност и равнопоставеност на страните, неутралност и безпристрастност на медиатора и поверителност на информацията.

Доброволност и равнопоставеност

Чл. 8. Страните имат равни възможности за участие в медиация. Те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Неутралност и безпристрастност

Чл. 9. (1) Медиацията се провежда в среда на конструктивност и разбирателство, без медиаторът да проявява лично пристрастие и без да налага решение по спора.

(2) В процедурата по медиация решенията се вземат от страните.

Поверителност

Чл. 10. (1) Разискванията във връзка със спора са поверителни. Страните и медиаторът са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

(2) Медиаторът не може да свидетелства за факти, отнасящи се до предмета на спора, освен с изричното съгласие на страните или в случаите, предвидени в закона.

Глава трета

ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ НА МЕДИАТОРА

Общи изисквания

Чл. 11. (1) Медиатор може да бъде само дееспособно лице, което не е осъждано, притежава документ за успешно завършен курс на обучение съобразно Стандартите за обучение на медиатора и е вписано в Единния регистър към Националното сдружение на медиаторите.

(2) Не може да бъде медиатор лице, което се намира в родствена или друга лична или делова връзка с някоя от страните по спора.

Правила за поведение на медиатора

Чл. 12. (1) Медиаторът осъществява дейността си добросъвестно при спазване на закона, добрите нрави и Процедурните и етичните правила за поведение на медиатора.

(2) Медиаторът приема да води процедурата само ако може да гарантира своята независимост, безпристрастност и неутралност.

Задължения и отговорност на медиатора

Чл. 13. (1) Медиаторът не може да дава правни съвети и да изразява становище по предмета на спора.

(2) По време на процедурата медиаторът е длъжен да уважава виждането на всяка от страните по спора, както и правото ѝ на лична позиция.

(3) Медиаторът е длъжен да се оттегли от процедурата при възникване на обстоятелства, които биха породили съмнение в неговата безпристрастност.

(4) Медиаторът не може да съобщава на другите участници в процедурата обстоятелства, които се отнасят само до една страна по спора, без нейното изрично съгласие.

(5) Медиаторът не носи отговорност, ако страните не постигнат споразумение.

(6) Медиаторът не отговаря за изпълнението на споразумението.

Глава четвърта

ПРОЦЕДУРА ПО МЕДИАЦИЯ

Откриване на процедурата

Чл. 14. (1) Процедурата по медиация се открива по инициатива на страните по спора, като всяка от тях може да направи предложение за разрешаване на спора чрез медиация.

(2) Предложение за разрешаване на спора чрез медиация може да направи и съдът или друг компетентен орган, пред който спорът е отнесен за решаване.

(3) Съгласието на страните възможен бъдещ спор между тях да бъде разрешен чрез медиация може да бъде уговорено и като клауза от договор.

Място и срок за провеждане на медиацията

Чл. 15. (1) Медиацията се провежда на подходящо място и в удобно за страните време. Продължителността на процедурата зависи от волята на страните.

(2) Когато предложението за медиация се прави във висящо производство, срокът за разрешаването на спора чрез медиатор се определя от компетентния орган.

(3) В случай че спорът е отнесен пред съд и страните по висящото производство са поискали спиране на делото, първоначалният срок за провеждането на медиацията не може да бъде по-дълъг от три месеца.

Участници

Чл. 16. (1) Процедурата по медиация се осъществява от един или повече медиатори, посочени от страните.

(2) Страните по спора участват в процедурата лично и по изключение чрез представител.

(3) В процедурата по медиация могат да участват и адвокати, както и други специалисти, за да подпомагат страните.

Действия на медиатора

Чл. 17. (1) Преди провеждане на процедурата медиаторът информира страните за същността на медиацията и за нейните последици и изисква тяхното писмено или устно съгласие за участие.

(2) Медиаторът е длъжен да посочи всички обстоятелства, които могат да породят в страните основателни съмнения относно неговата безпристрастност и неутралност.

(3) В хода на процедурата се изяснява същността на спора, уточняват се взаимноприемливи варианти на решения и се очертава възможната рамка на споразумение.

(4) При осъществяване на посочените действия медиаторът може да насрочва отделни срещи с всяка от страните при зачитане на равните им права за участие в процедурата.

Основания за спиране на процедурата

Чл. 18. (1) Медиацията може да бъде спряна до определяне на друго лице за медиатор:

1. по общо съгласие на страните;

2. по искане на някоя от страните при недобросъвестност на медиатора или ако е налице друго обстоятелство, което поражда съмнение в неговата безпристрастност;

3. при смърт на медиатора.

(2) Ако медиацията се провежда по време на висящо производство, страните незабавно уведомяват компетентния орган за спирането на процедурата.

Основания за прекратяване на процедурата

Чл. 19. (1) Процедурата по медиация се прекратява:

1. с постигането на споразумение;

2. по взаимно съгласие на страните;

3. на основание на едностранен отказ на една от страните от участие в процедурата;

4. при смърт на страна по спора;

5. при прекратяване на юридическото лице - страна по спора.

(2) При прекратяване на процедурата по медиация висящото производство, което е било спряно, се възобновява в съответствие с разпоредбите на закона.

Глава пета
СПОРАЗУМЕНИЕ

Форма и съдържание

Чл. 20. (1) Споразумението, което се постига с помощта на медиатор, може да разрешава целия спор или части от него. Съгласието на страните за прекратяването на спора им трябва да бъде изразено ясно и недвусмислено.

(2) Споразумението се сключва в писмена форма и трябва да съдържа мястото и датата, на която е било постигнато, имената на страните и техните адреси, за какво се съгласяват те и името на медиатора. Споразумението се подписва от страните.

Действие на споразумението

Чл. 21. (1) Споразумението обвързва само страните по спора и не може да се противопостави на лица, които не са участвали в процедурата.

(2) Споразумението задължава страните само за това, за което са се договорили.

(3) Споразумение, постигнато по време на висящо производство, има обвързващо действие само ако бъде одобрено от компетентния орган, пред който е бил отнесен спорът за решаване.

(4) В случай че споразумението е непълно или страда от недостатъци, компетентният орган дава срок за отстраняването им.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Националното сдружение на медиаторите се учредява в срок 3 месеца от влизането в сила на закона. Учредителното събрание се свиква от министъра на правосъдието.

§ 2. В срок 3 месеца след учредяването си Националното сдружение на медиаторите приема Стандарти за обучение на медиатора, Процедурни и етични правила за поведение на медиатора и Тарифа за минималния размер на възнагражденията на медиаторите и другите разноски, свързани с процедурата по медиация.

§ 3. Изпълнението на закона се възлага на министъра на правосъдието.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Огнян Герджиков)

М О Т И В И

към проекта на Закон за медиацията

Радикалните промени в българското общество през последните 10 години формираха потребността от въвеждане на нови институции и механизми за разрешаване на правни и други спорове наред с утвърдените досега. Такъв алтернативен способ за извънсъдебно разрешаване на спор е медиацията.

Във връзка с този нов и непознат институт първоначалните усилия бяха насочени към информиране на обществото и на правната общност в Република България за съществуването на такава алтернатива с изясняване на същността и предимствата на медиацията. Постепенно се създаде обществена нагласа за ползване на медиацията като способ за разрешаване на правен или друг спор извън или по време на висящо производство. Появиха се първите сдружения на медиаторите и първите разрешени спорове чрез медиация. Работата по въвеждането на медиацията в страната бе значително облекчена от процеса на хармонизиране на националното ни законодателство със законодателството на останалите европейски страни, от основните постановки на четирите Препоръки на Комитета на министрите на Съвета на Европа, насърчаващи прилагането на медиацията в областта на административното, гражданското, семейното и наказателното право, и от резолюциите на ООН относно медиацията по наказателни дела. Стратегиата за реформа на българската съдебна система също предвижда в глава шестнадесета изграждане на цялостна система за алтернативно разрешаване на спорове с определени краткосрочни, средносрочни и дългосрочни приоритети. С това на практика бе създадена възможност за изграждане на нормативна основа на медиацията и на работещ български модел на този нов за страната социален и правен институт.

Законът за медиацията е съставен от пет глави. В глава първа “Общи положения” се очертава същността на медиацията като способ за извънсъдебно разрешаване на спорове, като се уточнява и предметът на тази нова институция. С легалното определение за медиацията като неформална, доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето неутрално лице - медиатор, подпомага спорещите страни сами да постигнат взаимноприемливо споразумение, освен че се възприема вече утвърден термин, ясно се разграничава тази специфична процедура от други правни институти, като помирение, посредничество и арбитраж.

Глава втора е посветена на основните начала на медиацията. Те са доброволност и равнопоставеност на страните, неутралност и безпристрастност на медиатора и поверителност на информацията.

Централно място в законопроекта заема правното положение на медиатора като един от основните участници в процедурата по медиация. Уточнени са условията, на които трябва да отговаря медиаторът, правилата за поведението му в процедурата и други негови права и задължения.

Глава четвърта регулира самата процедура по медиация, участващите в нея лица, по чия инициатива тя се открива, срока и продължителността на процедурата при различни хипотези, основанията за нейното спиране или прекратяване.

Последната пета глава е посветена на същността и действието на завършващия акт на процедурата – споразумението, като едно от най-значимите предимства на медиацията, доколкото то е резултат на свободната воля на страните. Чрез медиацията спорещите на практика получават допълнителна възможност за разрешаване на съществуващ спор извън класическите правни процедури. Фактът, че страните са автори на споразумението, е гаранция за неговото своевременно и доброволно изпълнение. Това най-вече очертава медиацията като уникален и привлекателен способ за разрешаване на спорове.

Предвижда се учредяване на Национално сдружение на медиаторите в тримесечен срок от обнародването на закона в “Държавен вестник”. Сдружението чрез своите органи ще има съществени координиращи и контролни функции по отношение на организацията на дейност на медиаторите в Република България. Органите на Националното сдружение на медиаторите ще бъдат изградени на основата на широко представителство на съществуващите обединения на медиаторите, на представители на неправителствени организации и експерти.

Изпълнението на закона се възлага на министъра на правосъдието. Това произтича от основните постановки на Препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа и на Стратегията за съдебна реформа в Република България.

Медиацията със своята ясно изразена социална насоченост допринася за формирането на нова правна култура в Република България и за утвърждаване на демократичните ценности в обществото. Съдебните процедури не винаги са най-приемливият способ поради строго формалния си характер, високите съдебни разноски и недостатъчната бързина при решаването на спора. Освен това успешната медиация в по-голямата част от случаите води до трайно подобряване на отношенията между спорещите. Въвеждането на медиацията ще доведе до намаляване броя на делата и натовареността на съдилищата.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Симеон Сакскобургготски)

